شهرآرا
اشنبه
۰۴ اردیبهشت ۱۴۰۳
۱۲ شوال ۱۴۴۵
شماره ۴۱۹۸
SHAHRARANEWS.IR

سنگ قبر، از لاکچری تا قسطی

روایتی از بازار سنگ‌تراشان مشهد که در آن همه‌جور سنگی به چشم می‌خورد

گزارش روز

ملیحه جهانبخش
روزنامه‌نگار

چند سال پیش برای اولین بار در بلوک هنرمندان بهشت رضا(ع) یک سنگ قبر چشمم را گرفت؛ سنگ مرمر ساده‌ای که اطرافش باغچه کوچکی تعبیه شده بود؛ انگار باغچه‌ای مستطیلی، سنگ قبر سفیدی را در میان گرفته باشد و در اطراف سنگ قبر، بنفشه‌های رنگارنگی کاشته بودند. کتیبه‌ای هم بالای سنگ قبر بود که روی آن عکس دختر جوان و خندانی به چشم می‌خورد که در عنفوان جوانی دنیا را ترک کرده بود. آن روز به خودم که آمدم، دیدم زمان زیادی است که بر سر این مزار ایستاده‌ام. تفاوت این سنگ قبر و حس زندگی که میان گل‌های بنفشه رنگارنگ جریان داشت برای دقایقی حس تلخ مرگ در جوانی را از ذهنم پاک کرده بود. از آن روز تا امروز که برای یک گزارش درباره سنگ قبرها نیاز بود تحقیق کنم، تفاوت سنگ قبرها برایم در طراحی و انتخاب تصویر خلاصه می‌شد. امروز که به بازار فروش سنگ قبر در فضای مجازی و بازار سنگ‌تراشان در دنیای واقعی سری زدم و با سنگ قبرهای لاکچری برای خیلی پول‌دارها و سنگ قبرهای قسطی برای طبقه خیلی ضعیف مواجه شدم. مقصد هر دو به خروارها خاک ختم می‌شد، اما آنجا هم سنگ آخرین خانه آدمی، در بازه‌ای میان یک میلیون تومان تا یک میلیارد تومان تفاوت داشت.

عکس: سعید گلی | شهرآرا

سنگ قبر یک میلیارد تومانی

پیش از اینکه سری به مجتمع سنگ تراشان بهشت رضا(ع) بزنم، در فضای مجازی آگهی‌های فروش سنگ را مرور کردم. بالاترین قیمت سنگ قبر، سنگ قبر فوق لاکچری مرمر سبز طرح دار است که یک میلیارد و ۳۹۵ میلیون تومان قیمت دارد. مغازه فروشنده در کرج است و نمونه‌ای از سنگ قبر را هم به نمایش گذاشته است. بعد از آن سنگ قبری از سنگ مرمر شاهانه سایز بزرگ است که قیمتش ۹۲۵ میلیون تومان است. سنگ قبر بعدی که یک شیر اطراف آن حکاکی شده است، از جنس مرمر سفید و با قیمت ۷۵۰ میلیون تومان به فروش گذاشته شده است. در آگهی‌های بعدی نیز همه سنگ قبرهای بیشتر از ۱۰۰ میلیون تومان از سنگ مرمرهای سبز، نباتی، قرمز، پرتقالی، فیروزه‌ای و سفید هستند؛ سنگ قبرهایی که دارای کتیبه و زیرپایه و حجمی هستند و بعضی از آن‌ها جای گلدان دارند و برخی هم به‌گونه‌ای طراحی شده‌اند که با پایه‌هایی کنده‌کاری شده و نمایی که دارند، واقعا شاهانه به نظر می‌رسند. گزینه ارزان‌ترین قیمت را انتخاب می‌کنم. سنگ قبری به قیمت یک میلیون و ۸۰۰ هزار تومان از سنگ قروه است؛ سنگی تخت که طراحی ساده‌ای از عکس و نام مرحوم بر روی آن به عنوان نمونه نقش بسته است.

گذری در مجتمع سنگ تراشان

برای پرس‌وجو درباره قیمت سنگ قبرها و انواع آن‌ها در مشهد به مجتمع سنگ تراشان بهشت رضا(ع) می‌روم. فضایی شبیه پاساژ دارد. از پله‌ها که وارد سالن می‌شوی، دورتادور، مغازه‌های سنگ تراشانی است که برخی نمونه سنگ قبرها را مقابل در مغازه به نمایش گذاشته‌اند؛ تصاویری از سلبریتی‌هایی که فوت کرده‌اند روی بسیاری از این سنگ قبرها به چشم می‌خورد. برخی هم بنرهایی از نمونه کارهایشان را روی دیوار داخل مغازه نصب کرده‌اند. سنگ‌های سیاه و سفید، تنوع طراحی‌ها و حکاکی‌ها و تصاویر آدم‌هایی که روی سنگ قبرها انگار به صورتت زل زده‌اند، دست و پای آدم را کرخت می‌کند. انگار یک نفر در ذهنت تکرار می‌کند که تو هم بالاخره یک روز یکی از همین تصاویر صامت روی سنگ‌ها خواهی شد.

۷۰ درصد، خواستار سنگ ارزان

تصادفی وارد یکی از مغازه‌ها می‌شوم. از فروشنده درباره قیمت سنگ قبرها می‌پرسم. او درباره گران‌ترین و ارزان‌ترین سنگ قبری که تاکنون سفارشش را قبول کرده است، می‌گوید: سیزده سال است که در این شغل هستم، اما در مشهد خیلی هزینه نمی‌کنند. ۷۰ درصد مردم سنگ قبرهایی بین ۲ تا ۳ میلیون تومان سفارش می‌دهند. حدود ۵ تا ۶ درصد هم رایگان می‌زنیم برای متوفیانی که معمولا از کمیته امداد معرفی می‌شوند. گران‌ترین سنگ قبری هم که تا به حال کار کرده‌ایم، یک سنگ شش تکه خارجی بود باکتیبه و باکس و سنگ و زیرپایه که حدود ۴۰ میلیون تومان قیمت داشت. از او درباره قیمت‌های نجومی‌ای که در فضای مجازی دیده‌ام می‌پرسم و اینکه واقعیت دارد یا نه. او در پاسخ می‌گوید: در تهران چنین سنگ قبرهایی هست، اما در مشهد از هر صد نفر، دو نفر ممکن است دنبال سنگ و طراحی خاص باشند. ممکن است برای خارج از بهشت رضا(ع) در حدود ۵۰ تا ۶۰ میلیون تومان هم هزینه کنند، اما در تهران برای مشابه همین کار ۲۵۰ میلیون تا ۳۰۰ میلیون تومان هزینه می‌شود. متقاضیان سنگ‌های لاکچری و گران قیمت بیشتر در تهران هستند. در شیراز و اصفهان قیمت کارهای معمولی حدود ۵۰ میلیون تا ۷۰ میلیون تومان است. در تهران هم سنگ‌های بیشتر از ۱۰۰ میلیون تومان متقاضی دارد؛ اما در مشهد مردم هزینه آن چنانی نمی‌کنند و قوانین نیز محدودکننده است.
به یکی از طراحی‌های روی سنگ قبرها اشاره می‌کند و ادامه می‌دهد: حتی همین طراحی که اینجا ممکن است ۵۰۰ هزار تومان قیمت‌گذاری شود، در تهران کمتر از ۳ میلیون تومان نیست.

محدودیت‌های بهشت رضا(ع)

سراغ فروشگاه بعدی می‌روم. سنگ قبر متفاوتی گوشه فروشگاه است؛ سنگ قبر مشکی براقی که دوطبقه است و روی کتیبه بالای سرش هلالی از گل‌های سفید با سنگ تراشیده و نصب شده است. فروشنده می‌گوید: قیمتش ۷۰ میلیون تومان است، اما خریداری ندارد و چهار سال است که گوشه مغازه خاک می‌خورد. از او می‌پرسم یعنی هیچ‌کس در مشهد دنبال سنگ قبر لاکچری نیست. می‌گوید: بهشت رضا(ع) محدودیت دارد. اکنون سنگ قبرها باید تخت باشد؛ مگر برای قطعه هنرمندان که آن هم مگر چقدر مشتری دارد. این فروشنده ادامه می‌دهد: البته سنگ قبرهایی از مرمر سبز داریم که هفت طبقه است و ۲۰۰ میلیون تومان به بالا قیمت دارد، اما ما نمی‌آوریم، چون کسی خریدار آن نیست.
عکس سنگ قبری در خواجه اباصلت را روی گوشی‌اش نشان می‌دهد و می‌گوید: این سنگ قبر را برای یکی از بستگان خودم کار کردم. جنسش از مرمر سبز است و چند سال پیش نزدیک ۸۰ میلیون تومان هزینه داشت.

سنگ قبر قسطی

در مغازه بعدی با فروشنده‌ای هم‌کلام می‌شویم که پانزده سال است به این کار اشتغال دارد. از او می‌پرسم سنگ قبر قسطی هم می‌دهید، در پاسخ می‌گوید: اگر کسی توان پرداخت نداشته باشد، در سه چک می‌تواند هزینه را پرداخت کند. درباره ماجرای فروش سنگ قبرهای دست دوم که مدتی خبرش دست به دست می‌چرخید، سؤال می‌کنم که می‌گوید: ما چنین چیزی در بازار ندیده‌ایم. برخی می‌گویند در تهران بوده است، اما شدنی نیست. سنگ اگر حکاکی شود، دوباره نمی‌توان از آن استفاده کرد؛ مگر اینکه کسی سنگ خام را بخرد و برای حکاکی بیاورد که ما هم اجرت دست یا دستگاه را می‌گیریم.
از او می‌پرسم که آیا درآمد خودتان خوب است و در ماه چقدر مشتری دارید که دفتر فاکتورهایش را نشان می‌دهد و می‌گوید: در ماه بین چهار تا پنج سنگ قبر می‌زنیم. اینجا سفارش کار نوبتی است؛ حدود سی سنگ تراش هستیم. سفارش که می‌رسد، تقسیم می‌شود. نوبت هرکس باشد، ناظر به آن غرفه معرفی می‌کند، اما اگر مشتری کار را نپسندید، یا به توافق نرسید، از هر غرفه دیگری که بخواهد می‌تواند خرید کند. علاوه بر این مشتری‌های خودمان را هم از بیرون داریم. اما درآمد فعلی ما با توجه به گرانی‌ها و... با پنج سال پیش یکسان است. سنگ گران شده است و خرید و فروش ما تناسب ندارد.

چینی‌های باکیفیت!

فروشنده مغازه بعدی پسر جوانی است که شاید ۲۰ یا ۲۱ ساله باشد. می‌گوید: مغازه متعلق به پدرم است و ۲۶ سال است که در حرفه سنگ تراشی فعالیت می‌کند. هم‌زمان تلفنش زنگ می‌خورد و شعری را برای مشتری می‌خواند که قرار است روی سنگ قبر حکاکی کند. در این فاصله به سنگ قبرها نگاه می‌کنم. طراحی بعضی‌هایشان خیلی متفاوت و برخی خیلی ساده است. مشکی بعضی سنگ‌ها خیلی براق و بعضی خیلی مات است. در یک نگاه کلی می‌شود حدس زد که کدام باید گران‌تر باشد. تلفنش که تمام می‌شود، درباره کیفیت سنگ‌ها و تفاوت‌هایش می‌پرسم که به سنگ مشکی براقی اشاره می‌کند و می‌گوید: سنگ قبر چینی از ایرانی براق‌تر است. مشتری هم بیشتر می‌پسندد؛ خط و خش کمتری هم بر آن می‌افتد. یک مدل نانو هم داریم که وقتی چیزی مثل حلوا روی آن بریزد، زرد نمی‌شود و به مرور ترک هم نمی‌خورد. البته در میان سنگ‌های ایرانی خوب، سنگ تویسرکان هم هست که ۱۰ میلیون تومان هزینه دارد. از او می‌پرسم این همه تنوع سنگ قبر دارید، چرا مرمر سبز بین سنگ‌ها نیست که می‌گوید: هم خیلی‌گران است و مشهد بازار ندارد، هم اینکه احتمال شکستنش موقع کار زیاد است. چند وقت پیش همکارم در حال کار روی سنگ مرمر بود که یک دفعه سنگ ترک خورد. البته در قبرستان نزدیک خانه خودمان در توس، زن و شوهری دفن شده‌اند که سنگ قبر هر دو آن‌ها از مرمر سبز است و در مجموع هم دو سنگ قبر یک میلیارد تومان قیمت دارد. می‌پرسم احتمال دزدی سنگ قبرگران قیمت هم وجود دارد که او این طور پاسخ می‌دهد: سنگ وقتی حکاکی می‌شود، دیگر ارزشی ندارد و اگر بخواهند بدزدند، می‌شکنند. درباره قیمت لاکچری‌ترین سنگ قبری که تا به حال فروخته است، می‌پرسم. می‌گوید: ۱۶۰ میلیون تومان. مشتری از عراق و آلمان داشتیم. در مشهد ۳۰ درصد متقاضیان دنبال سنگ قبرگران هستند و بقیه به طور میانگین حدود ۶ میلیون تومان برای سنگ قبر هزینه می‌کنند؛ از همان سنگ قبرهای چینی براق.

پس‌انداز سنگ قبر

به مغازه بعدی می‌روم. اولین سؤالی که ذهنم را درگیر کرده، سنگ قبرهای چینی است. فروشنده درباره این سنگ‌ها می‌گوید: سنگ قبرهای چینی از نظر ظاهری نسبت به سنگ‌های دیگر لوکس‌تر هستند. مقاومت خوبی برای استفاده در فضای باز و مزار دارند و قیمتشان هم نسبتا پایین‌تر است. سنگ‌های مزار نانو چینی هم از بهترین سنگ‌های مزار وارداتی هستند که البته گران‌ترند. او ادامه می‌دهد: سنگ قبر انواع زیادی دارد. سنگ قبرگرانیت رنگی مانند انواع مختلف تولید اصفهان، همدان، خراسان، نطنز و برزیلی، سنگ قبرهای مصنوعی و نانو، سنگ کریستال ازنا و سیرجان، سنگ قبرهای مرمر مانند سنگ‌های سبز، پرتقالی، فیروزه‌ای، سنگ قبر قروه و.... هر چه ضخامت سنگ بالا برود، هزینه‌اش بیشتر می‌شود. این فروشنده درباره هزینه طراحی سنگ‌ها نیز می‌گوید: مردم این روزها بیشتر ساده می‌پسندند و ساخت آن‌ها معمولا بین دو تا ۱۰ روز، بسته به طراحی‌ای که نیاز دارند، زمان می‌برد. سنگ قبر مشکی براقی که طراحی زیبایی هم دارد، گوشه مغازه است. تصویر زن جوانی بر روی آن حکاکی شده است. فروشنده به آن اشاره می‌کند و می‌گوید: خودش سنگ قبرش را سفارش داد. سرطان داشت و دکترها جوابش کرده بودند. گفته بودند دو ماه زنده است. این سنگ قبر را با سلیقه خودش آماده کردیم. پنج سال است که گوشه مغازه است. سرطانش خوب شد و نیازی به این سنگ قبر پیدا نکرد. هزینه را همان سال پرداخت کرده بود. حالا همین سنگ قبر ۱۱ میلیون تومان شده است. بعضی‌ها هم سنگ قبرشان را سفارش می‌دهند و توی مغازه برایشان نگه می‌داریم. با قیمت‌هایی که روزبه روز گران‌تر می‌شود به نفعشان است.

از مجتمع سنگ تراشان بهشت رضا(ع) خارج می‌شوم. به این فکر می‌کنم که چه خوب است قطعه هنرمندان و خبرنگاران محدودیتی برای سنگ قبرهای متفاوت ندارد. هنوز هم می‌شود به سنگ قبری از مرمر سبز که قیمتش چندان بالا نباشد فکر کرد؛ سنگ قبری که بشود اطرافش باغچه‌ای تعبیه کرد و در آن بنفشه‌های رنگارنگ کاشت.

یادش گرامی باد